

לפני אידיהן פרק ראשון עבודה זרה

י.

עין משפט
נר מצוה

לח א מיי פ"ט מהל
עבודת כוכבים ה"ה
ט"ו ע"ט י"ד ט"ז קמח
סעף ו' :

רבינו חננאל

ההוא שטרא דהוה כתוב
ביה שית שנין יתירא וכו'
פי' יצא שטר לפני רב
נחמן שעדיין לא הגיע
לחשבוני הסופר למלכות
יון (א) שהיה לו שנכתב ר'
שנים או ה' ואמר רב נחמן
נחמן שערין לא הגיע
זה דייקא הוא שמלכות
יון משנת ג' אלפים וחמ"א
לבריתא עולם ומטוסי
[שית] שנים שמלכו
בעולם ואנו מנחין אלו ר'
שנים ומחשבוני משנת ג'
תמ"ט והשטר כשר הוא:
אמר רב נחמן בגולה אין
מונין אלא למלכי יון
בלבד ותנא [וכותיה] דרב
נחמן. אמר רבינא מתני'
נמי דייקא דקתני באחד
בניסן ראש השנה למלכים
ותנינן נמי באחד בתשרי
ראש השנה למלכים
ואסיק' אלא לאו ש"מ
למלכות יון ש"מ: פ"ט
[יוס] גנוסיה של מלכיהם
פי' גנוסיה בלשון יון יום
הלידה (ב) ואוקמי' אלא
מאי יום גנוסיה יום
שמעמדין בו את מלכם
ואף על פי דלא מוקמי'
מלך בן מלך מיהו על ידי
שאלה מוקמי' כגון
אנטונינוס דשאליהו
לפניו אסורוס בריה
דמלכא וקיבלו מניה.
קלוגיא שלא תתן מס

(א) נראה דל"ל שהי' לו למכור
פחות שש שנים ממה שכתב.
(ב) עיין בערך ערך גנס.

ספרא דוקנא כתביה. מכאן יש להכשיר שטר שלג בו הסופר
לכריאת עולם ואפילו דלג האלפים והמאות רק שכתב
צדק וצדק לפרט שהרי צימיהם היו כותבין למלכות יוניס והסופר דלגו
דאי הוה כתיב בשטר כהדיא למלכות יוניס מאי הוה קאמר דלמא
לתיאת מצריים וכו' ואפ"ה לא אמרינן

למניינא אחרינא כתיבא ועד דמתי
זמניה לא טריף כיון שבגולה אין מונין
אלא למלכות יון אף כדאן אס דלג
לכריאת עולם כיון שאין אנו מונין
עמה כי אס לכריאת עולם אין לחוש
וגם אס דלג נמי האלפים אין לחוש
מדקאמר בסמוך שבקיה לאלפא קמא
ונקטייה לאלפא בתרא ויש ספרים
שגורסין שבקיה לכללא ונקטייה לפרטא
ור"מ עשה מעשה שכתב שטר צדק
וכן לפרט ודלג האלפים וגם כריאת
עולם: **שאין** אהם לא כתב ולא
אשון. פירש הקונטרס שנלקט
לשונם משלשון אומות ומיניה דהא בני
ישמעאל ובני קטורה ועמון ומואב
שעמדו אחר דור הפלגה מאין צא
לסל לשונם אס לא מאומה אחרת
לכך פירש ר"י כתב לשון חשבו
שהמלכים משתמשין בו כעין חכמת
יוניס והכרתי לצבל שס ושאר שס זה
לשון ומאי קאמר דהא בלשון ארמי
הס מספרים ועודם משתמשין בו
אלא דודאי לשון מלכות קאמר ועו"ל
כדאמר צבראשית רבה דדגור הפלגה
עלה הים והלף הרבה משפחות מע'
אומות וכולן עמדו מישמעאל ובני
קטורה ואיכא למימר דכל הגן ירשו
לשון ארומה ואומה שאבדה אצל רומיים
למדו לשונם מאומה אחרת:

והתניא יום גנוסיה ויום הלידה.
משעתא צעי לתתוי
כרייתא דמיתיה בשמון כולה אלא
השתא מייתי מינה בקורר ואותו שהיה
מתרן הא ידיה הא דכריה לא (א) היה
יודע בכרייתא כמו שהיא בשמון אלא
מתרן על מה שהציה המקשה עוד
יש לומר דודאי כרייתא אחרת היא
ומשמנתיו לא היה יכול להקשות
דמתנתין משמע דמיי' בשני בני
אדם שמארכת כ"כ בשונה יום גנוסיה
של מלכים יום הלידה אצל כרייתא
דקתני זה יום גנוסיה ויום הלידה
משמע דלא מיירי אלא באדם אחד:
שד

דלא מוקמי מלכא בר מלכא ע"י שאלה מוקמי כגון אסורוס בר אנטונינוס
דמלך א"ל אנטונינוס לרבי בעינא דימלוך אסורוס ברי תחותי ותתעביד
טבריא קלניא ואי אימא להו חדא עבדי תרי לא עבדי אייתי גברא ארכביה
אחבריה ויהב ליה יונה לעילאי [בידיה] וא"ל לתתאה אימר לעילא דלמפרח
מן ידיה יונה אמר שמע מינה הכי קאמר לי את בעי מינייהו דאסורוס ברי
ימלוך תחותי ואימא ליה לאסורוס דתעביד טבריא קלניא א"ל מצערין לי
חשובי [רומאי] מעייל ליה לגינא כל יומא עקר ליה פוגלא ממשרא קמיה
אמר ש"מ הכי קאמר לי את קטול חד הד מינייהו ולא תתגרה בהו בכלוהו
וליבא

ראש השנה [ב] לתיאת מצריים מניסן: הא ידיה הא דכריה. כשמעמדין צן מלך צחי אציו להחזיקו במלוכה שמח האב ועושה אותו יום
אחד: **ומי מוקמי** רומיים מלכא בר מלכא. כל הני יום אידיהן דמתני' דרומיים ניהו כדתינא לעיל [ג] יום ששפסה צו רומי מלכות ומינא [ד] רומי עשתה
קלגלדא: כתב ולשון של רומיים מאומה אחרת באה לכן אחרים תקנו להן כל ספריהם: ע"י שאלה. נוטלין רשות מן השמים ומבקש האב מהן
להעמיד בנו תחתיו: **כגון אסורוס** צן אנטונינוס דמלך. על ידי שאלת אציו: קלניא. בת חורין שלא תתן מס לעולם משום דלית זה רבנן
ואנטונינוס עצמו היה משמש בפני רבי כדלקמן [ע"ג] ומשום הכי היה אהב לרבנן: אייתי רבי גברא ארכביה וכו'. כלומר הרכב זה צדק עליהן
ועליך ותהא טבריא מקורה ציד: ואימא ליה. לצדק לתיפרחה ליונה מן ידיה כלומר ליעבד טבריא קלניא להויתיה מאחת עולו:
ולימא

שום שנין יתירא. שבה לפני צ"ד בשנה שכתב בו ומלא בו ש
שנים יותר ממניינם כגון שהיו עומדים בשנת חמש מאות למלכות יון
ובו היה כתוב בשנת חמש מאות ושש שנים לזה פלוני מפלוני וסתם היה
כתוב ולא היה כתוב בו שום מלכות: **מאוחר** הוא. מלוה עשה עמו
טובה ומחל לו שעבדו קרקעות של שש

שנים וכל מי שיקנה קרקעו בתוך שש
שנים אינו מפסיד שהרי זמן מכירה
קודם לזמן טריפת השטר: ועד דמתי
ומניה לא טריף. אינו יכול לטרוף
לקוחות אלא אותן שיקחו ממנו משש
ואילן: **ספרא דוקנא כסביה**. מדקדק
במשכונות הוא ואינו הולך אחריו
שאין אנו מתחילין למנות מתחלת
מלכות יון אלא לאחר שש שנים שמלכו
צעילם והוא מונה למחלת מלכותן
ושיצבדו מיום כתיבתו הוא ומנהיגם
והלאה יטרוף ואין כאן מחילה לפי
שחמש מאות שלנו הן חמש מאות ושש
למחלתן: **ממאי**. דהאי דמנינן לשטרי
לש"פ שנים קודם חורבן דעמין למלכי
יון דמינא דהנך שית שני יתירתא
היינו האי דלמחיל למימני מתחלת
מלכותן דיעחא לך למימר הכי ולא
ניחא לך למימר מאוחר הוא לפי שאין
דכך למחול שעבדו שמה ימכור זה
כל נכסיו בתוך זמן האיחור ויפסיד
את חובו: **דלמא**. צין אגן צין הא
ספרא האי דמנינן לש"פ שנים קודם
חורבן לאו דעמין אמלכות יון אלא
ליציאת מצרים מנינן: ושקיה לאלפא
קמא. דלתיאת מצריים ומתחילין
למימני מתחילת אלפא בתרא והיא
שנה ראשונה ליון שפשטה מלכותן
בכל העולם דלתיאת מצריים ועד
חורבן אלף וש"פ שנים ת"פ שנים
עד צינן בית ראשון ות"י דכתיב הרי
תת"י ושבעים דגלות צבל ות"כ דבית
שני הרי אלף וש"פ שנים ומלכות יון
נמי פשטה בכל העולם ג' מאות
ושמונים שנים קודם חורבן שהיא
תחלת אלף שנים: וכיון דדעמין ליציאת
מצרים ליכא למחילי הנך שית שנין
אלא במחילת השעבוד וטרי מאוחר
הוא: **אין מונין אלא למלכי יוניס**.
וכיון דלמלכות יון מנינן ואיכא למחילי
להנך שית שנין בספרא דוקנא תלינן
ציה ולא תלינן ליה במחילת השעבוד
שאין כל אדם עושה כן: **דיקא**.
למלכות יון מנינן: **לשטרות**. דכל
אימת דקאי מלכא מכי מתי שיליה
אדר סלקא ליה שמה וצניסן ריש שמה
מנינא למיכתב בשטרי: **ואגן השפא**
מחשבי מנינן. כל משרי מחדשים
שמה. אלמא דאי מניינא דידן למלכי
האומות הואי ואין לך מלכות באומות
מתחלת שלש מאות ושמונים שנה
קודם (א) אלא מלכות יון דאי סלקא דעתך
דהאי דמנינן לשלש מאות ושמונים
שנה קודם חורבן דדעמין ליציאת
מצרים מנינן צבו למימני ולהדושי
שמה דקיי"ל בשמעתיא קמיינא במסכת

תורה אורי השלם
1. דגה קטן נהתיך בגוים
בזוי אתה מאד:
עובדיה א ב

גליון הש"ס
גמרא וכו' מוקמי מלכא
בר מלכא. עיין סגן לאין
אות קמא:

הגהות הב"ח
(א) הש"י ד"ה ואגן וכו'
קודם חורבן אלא מלכות
יון:

מוסף רש"י
ר"ה למלכים. רובלים
היו למנות זמן שטרותיהם
לשנות המלך משנה שמד
זה המלך. כדאמרינן ג' שנים
גיטין (פ). משום שג' שנים
מלכות, וקבעו חכמים אחד
בניסן לתחלת שנתו, ואפילו
עמד בשנת או באדר כלתה
שנתו משביע ניסן ויחמיל
למנות לו שנה שניה (ר"ה)
ג. למאי הלבנת.
לומר לה הוקבע יום
מיוחד למנין המלכים,
אימת שעל כל מלך ומלך
מתחיל שנתו מיום שמד
בו (סו). לשטרות.
להכנין איזה שטר חוב
מוקדם למלכה ואיזה
מאוחר (סו). ולשמטיין.
משנכנס משרי אכור לתרום
ולקווע מן המורה (סו).